

MESDŽID I MEJTEF ĆUKOVI

Nalazio se u sredini zaseoka na Sulejmanovom posjedu, ocu Ibrahima Ćuka zvanog Bajo. Bio je sagrađen na ravnom terenu, dimenzija 7 x 8 metara i imao je coklo sa kamenim prizemljem i drvenim spratom, opremljenim za stanovanje imama. Krov je bio drveni na četiri vode. Kameno prizemlje je imalo Ganjak, tj. hodnik kao Pridsoblje sa klupom za obuću. Na zidovima su bile levhe, lampe za osvjetljenje, police za vjerske knjige i veliki zidni sahat u drvenoj kutiji sa sindirima, tj. lancima, na kojima su visili limeni klipovi za navijanje u obliku kukuruza. Pod od lućevih trenica je bio prikriven hasurama, vunanim ćilimima i pustekijama. U uglu desno od ulaza je bila furuna za loženje sa drvenim sandukom za drva a lijevo feleke. Do furune je bila sećija, na koju smo se mi polaznici pouke penjali i učuli, tj. recitovali naglas naučenu zadaću a također i polagali mejtefsku pouku, kako bi nas ostali polaznici i njihovi roditelji i ostali rođaci, koji su također prisustvovali polaganju mogli bolje viditi i čuti.

Do zida u pravcu Ćabe je bio minder za hodžu sa klupama za naslanjanje Kur'ana, Ilmihala, Sufare i drugih vjerskih knjiga. Okolo zidova su bile ručno pletene korpice od pruća za tespihe. Tespihi su bili od ručno rađenih drvenih bobaka. Zemljana tj. glinena furuna se je ložila drvima, tj. potekama koje smo mi djeca donosili prilikom svakog dolaska u Mejtef.

Mesdžid nije bio ograđen i nije imao izvorske vode, nego se je voda donosila u bardacima i fućijama sa obližnjeg seoskog **vrila zvanog .....**

U vrijeme lijepih Ramazana, kada je mesdžid imao imama, u njemu je organiziran Mejtef tj. vjerska pouka nas djece. Mene je učio i tokom Ramazana džemat predvodio hodža Kurić Tahir iz Bešnjeva, koji je u Bešnjevu imo svoj dućan i koji je također imao dva sina hođe. Stariji Esad je bio imam mesdžida „Kula“ na Vražiću a mlađi Idriz, u susjednom Lubovu. U mejtef su zajedno sa mnom išla i slijedeća djeca mojih Ćukova, **moji vršnjaci:**

- **Husein, sin Ibrahima-Baje, rođen 1933. godine,**
- **Hasan, sin Ibrahima-Baje, rođen 19.. – 19...godine,**
- **Ahmet, sin Hakije, rođen 1930. godine,**
- **Muharem, sin Hakije, rođen 1932. godine,**
- **Edhem, sin Hakije, rođen 19... godine,**
- **Hamdija, sin Latifa, rođen 19...godine,**
- **Rasim, sin Fehke, rođen 19...godine,**
- **Mustafa, sin Hašima, rođen 19...godine,**
- **Atko, sin Šemse, rođen 19...godine,**
- **Safet, sin Šemse, rođen 19...godine,**
- **Satko, sin Šemse, rođen 19...godine.**

Mesdžid je tokom lijepog mjeseca Ramazana imao povremenog imama, dok su ostalim danima tokom godine vakat namazi obavljani pojedinačno. Pored mojih rođaka Ćukova, u mesdžidu su također klanjali i putnici musafiri, koji su u mojim Ćukovima konačili ili pak odmarali.

Pored Mejtefa, sva djeca iz mojih Ćukova, kako muška tako i ženska su također pohađala i završavala i osnovnu školu u Trnovu, koja se nalazila u zaseoku Vukomani, udaljenom cca 1,5 kilometar od naši Ćukova. U ovoj školi je do 1941. godine kao učitelj radio Bektić Ibrahim iz Travnika, koji je uspio izbjeći u rodni Travnik prije zločina izvršenih na Aldun, 02. avgusta 1941. godine. Preživio je rat 1941-1945. godine i dugo je živio.

1. Musafirhana¹ ili konak² Ćukovi

Nalazila se također u sredini zaseoka na Sulejmanovom posjedu, koji ju je i održavao. Kao i mesdžid je bila izgrađena na ravnom terenu, dimenzija 8 x 9 metara i imala je coklo sa kamenim prizemljem i drvenim spratom. Prizemlje je bilo pregrađeno i u jednom dijelu je bila soba za spavanje, dok je drugi služio kao konjušnica tj. štala. Na spratu su bile sobe za spavanje. Ispred je imala veliku ograđenu Avliju. Hrana, koja je bila besplatna kao i konačenje tj. spavanje je spremna i donošena iz Sulejmanove kuće. Musafirhanu je pospremo i goste posluživao sluga **Stojan** ....., koji je za to primao plaću. **Moj rođak Sulejman, sin Ibrahimov, koji je bio najbogatiji među mojim Ćukovima, je sve sam finansirao, prinosima sa svoga imanja i nije dobio nikakvu potporu za održavanje musafirhane nije dobio od države niti bilo koga drugog. Iako je porodicu i musafirhanu izdržavao prinosima sa imanja, on lično nije nikada uhvatio za plug, motiku, kosu niti lopatu. Imanje su uglavnom obrađivali irgeti za nadnicu, kako okolni Srbi tako i Bošnjaci iz Lubova, koji su imali vrlo malo svoje obradive zemlje. Koliko je moj rođak Sulejman bio bogat, između ostalog pokazuje i činjenica da je samo iz jedne njive zvane Pavine kuće površine cca 10 duluma znao ubrkljiti po 40 brkalja graha. Allah dž.š. mu je na njegovu darežljivost bio milostiv i njegov sin Ibrahim, zvani Bajo i njegova žena Đula i djeca su ostali živi.**

Usluge konačenja i ishrane su davane svakom putniku i blagu koje je sa sobom vodio, koji je to tražio, bez obzira na ime i prezime, vjeru i naciju i imovno stanje. **Jedino nisu primani putnici koji su sa sobom gonili svinje.**

Usluge konačenja i hrane, budući u to vrijeme nije bilo javnog prijevoza i budući se je putovalo na konjima su najviše koristili trgovci a također i ostali putnici namjernici, koje je životna sudbina nanosila kroz naše Ćukove.

---

¹ musáfir *tur.* (müsafir) putnik, gost, namjernik; musáfirhana – gostionica (Bratoljub Klaić: RJEČNIK STRANIH RIJEČI, Zagreb NK MH, 1988., strana 917)

² kònak, *mn.* –ci, 2. kònāka *tur.* (konak) 1. dom, dvor; bolja, ugledna kuća uopće; 2. prenoćište, noćište, noćenje .... (Bratoljub Klaić: RJEČNIK STRANIH RIJEČI, Zagreb NK MH, 1988., strana 719)

Glavni razlog održavanja musafirhane je sevap i nam moga nafakali rođaka Sulejmana, koji je bio bogat i đometli domaćin i imao veliko srce i široke ruke. Pored toga, gosti su također rado činili sitne usluge, kako samom Sulejmanu tako i njegovim i mojim ostalim rođacima. Ovo u smislu preuzimanja i uručivanja pismenih i robnih pošiljki, prodaje i kupovine sitnije robe (med, orasi, suhe šljive, kože divljači, pletenine i tkanine od vune, lana i kudjelje, drveno rahtilo i pribor za jelo, oprema za konje i sl.). Mnogi trgovci su prilikom boravka u musafirhani od mojih Ćukova kupovali navedenu robu a također su nudili i svoju: bez, basmu, svilu, kahvu, šećer, so, eksere i drugu gvoždariju itd. S obzirom na sve ovo, musafirhana je imala ulogu pošte i trgovine i kao takva je bila od velike, istina posredne koristi kako samom Sulejmanu kao vlasniku, tako i ostalim mojim rođacima Ćukova a također i svim drugim mještanima: Gvozdencima, Mandićima, Vukomanima i drugima.

Zahvaljujući musafirhani, saobraćaj kroz moje rodne Ćukove je bio življi a glas o mojim Ćukovima dalji.

Koliko je meni poznato, gosti su bili zadovoljni kako smještajem, tako i hranom i poštovali su svoje domaćine. Ne pamti se da se je u musafirhani **niti u mojim Ćukovima ikada** desio bilo kakav incident, premda su na ovoj trasi puta, od strane lokalnih škija i komita često napadani putnici i posebno trgovački karavani, **o čemu, između ostalog svjedoče i svatovska mezarja i drugi šehitluci.**

3. Mezarluci Ćukova

Kako je to obično bivalo u minulom vaktu, novoformirana naselja su uz vjerske objekte vremenom formirala i svoja porodična ili pak zajednička groblja ili mezarja, zavisno od rodbinskih veza njihovih stanovnika. Tako je bilo i u mojim rodnim Ćukovima. Pored opisanog mesdžida i musafirhane, na ulazu u zaselak su formirani porodični mezarluci nas Ćukova kao jedinih stanovnika ovoga zaseoka. Do 1941. godine su bili ograđeni i imali cca. 20 nišana parnjaka, tj. prednjih i zadnjih i svi su stajali uspravno. Kada smo se vratili iz muhadžirluka 1947. godine, ograde nije bilo i jedan manji broj nišana je bio povaljan. Nakon nacionalizacije, tj. otimačine našeg grunta veličine cca. 500 duluma, oduzeti su i mezarluci i kao i ostala zemlja po smiješnim i uvredljivim cijenama prodati našim komšijama Srbima, koji su nad nama Ćukovima izvršili genocid. Mezarluke je **od Islamske zajednice** kupio i njihovo uništavanje nastavio **Mandić .....**, tako da danas, tj. u vrijeme davanja ove moje izjave skoro da i nema uspravnih niti povaljanih nišana kao posljednjih biljega i svjedoka našeg postojanja na ovom prostoru. Izuzetak je jedan ćošak mezarluka obrasto šibljem, u kome su, iz nama nepoznatih razloga ostala neporušena **3 omanja nišana**. Ovome je doprinijelo i prosijecanje puta Šipovo – Trnovo kroz naše imanje i mezarluke od strane bezbožničke komunističke vlasti Šipova 1950. godine, što je dodatna potvrda odnosa prema našoj starini i našim mezarlucima i u njima umrlim precima, koji su kod svih naroda svetinja. Da bi spriječio uništavanje nišana, Sulejman Dedić iz Mrkonjić Grada, čija je majka bila iz Ćukova se je više puta za zaštitu obraćao vlastima Mrkonjić Grada, kome su Ćukovi pripadali, koje nisu nikada ništa poduzele da se uništavanje zaustavi. **U**

vrijeme otimačine zemlje moji Ćukova i prosicanja puta preko naših mezarluka,
predsjednik opštine je bio .....

**Navedeni tekst je preuzet iz knjige autora dr. Dževada Šabića, porijeklom iz Šipova,
koja na žalost nikada nije ugledala svjetlo dana.**

Napomena za čitaoce teksta:

- Ćuk beg Sulejman je otac moje majke Hajrije i moj djed.
- Ibrahim Ćuk zvani Bajo je sin Sulejman bega i rođeni brat moje majke Hajrije i
moj dajđa.

Vakif džamije u Šipovu

Asim Hamidović